

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt onsdag den 19. marts 2025

Sag BS-42206/2024-HJR

Ankestyrelsen

mod

A

(advokat Anne Katrine Bay, beskikket)

I tidligere instanser er truffet afgørelse af Retten i Randers den 21. december 2023 (BS-45460/2020-RAN) og af Vestre Landsrets 16. afdeling den 14. februar 2024 (BS-599/2024-VLR).

I påkendelsen har deltaget tre dommere: Jens Peter Christensen, Michael Rekling og Kristian Korfits Nielsen.

Påstande

Kærende, Ankestyrelsen, har nedlagt påstand om, at sagsomkostningerne fastsættes til et lavere beløb end det af landsretten tilkendte.

Indkærede, A, har påstået stadfæstelse.

Sagsfremstilling

Kæren angår udmålingen af sagsomkostninger i en sag om størrelsen af As varige mén og erhvervsevnetab som følge af arbejdsbetinget eksem udløst af allergi over for gummikemikalier.

Der har herudover verseret en retssag vedrørende størrelsen af As varige mén og erhvervsevnetab som følge af eksem udløst af allergi over for kurvblomst. Endelig har der været spørgsmål om en arbejdsskade i form af irritativt eksem.

Den 3. oktober 2018 anerkendte Arbejdsmarkedets Erhvervssikring As eksem udløst af allergi over for gummikemikalier som en arbejdsskade og fastsatte hendes varige mén til 5 %, hvilket udløste en godtgørelse på 43.511 kr. Den 4. december 2018 traf Arbejdsmarkedets Erhvervssikring afgørelse om, at denne eksem ikke havde nedsat hendes erhvervsevne med mindst 15 %, hvorefter hun ikke havde ret til erhvervsevnetabserstatning. Den 15. maj 2019 stadfæstede Ankestyrelsen afgørelserne vedrørende varigt mén og erhvervsevnetab.

Den 19. november 2020 udtog A stævning mod Ankestyrelsen i sagen om eksem udløst af allergi over for gummikemikalier. I stævningen nedlagde hun følgende påstand:

”Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at As varige mén som følge af den anerkendte arbejdsskade udgør mere end 5 %, samt at hendes erhvervsevnetab som følge af den anerkendte arbejdsskade udgør 15 % eller derover. Sagen hjemvises med henblik på fastsættelse af mén og erhvervsevnetab.”

Om sagens værdi er det i stævningen anført, at denne skønsmæssigt er opgjort til 812.585 kr. Heraf udgør 92.812 kr. en mén godtgørelse på 15 % fratrukket tidligere udbetalt 5 %, og 719.773 kr. udgør ”erhvervsevnetab skønsmæssigt 15 % beregnet ud fra skønsmæssig årsløn på kr. 400.000,00”.

Af Ankestyrelsens svarskrift af 20. januar 2021 fremgår, at Ankestyrelsen ikke har indvendinger mod den anførte sagsværdi, men at der tages forbehold for, at arbejdsskademyndighederne ikke er bundet af beløbene i en eventuel efterfølgende administrativ afgørelse.

Både sagen om allergi over for gummikemikalier og sagen om kurvblomstallergi blev forelagt for Retslægerådet. På baggrund af Retslægerådets svar besluttede Ankestyrelsen at genoptage begge sager, hvorpå retssagerne blev udsat.

Den 22. december 2021 anerkendte Ankestyrelsen, at As kurvblomstallergi udgjorde en erhvervssygdom. På den baggrund hævdede hun retssagen vedrørende kurvblomstallergi, hvorefter Østre Landsret den 18. maj 2022 efter en samlet vurdering tilkendte hende 50.000 kr. i sagsomkostninger, hvoraf 2.000 kr. vedrørte retsafgift og resten vedrørte udgifter til advokatbistand.

Den 9. december 2022 hjemviste Ankestyrelsen spørgsmålet om As varige mén og erhvervsevnetab til fornyet behandling ved Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, idet denne havde begået væsentlige fejl i forbindelse med behandlingen af sagen. Det fremgår, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikring burde have fastsat

det varige mén ud fra det samlede symptom billede, da der er tale om flere skader som følge af den samme erhvervsmæssige udsættelse, og at sagerne ligeledes skal behandles samlet, for så vidt angår spørgsmålet om tab af erhvervsevne.

Den 21. juni 2023 traf Arbejdsmarkedets Erhvervssikring afgørelse om at forhøje As varige mén til 65 % svarende til 636.350 kr. Af afgørelsen fremgår bl.a.:

”Begrundelse for afgørelsen

Ankestyrelsen har bedt os om at behandle din sag igen og træffe en ny afgørelse. Ankestyrelsen har bedt os træffe samlet afgørelse vedrørende varigt mén i denne sag med sagsnr. 2017-xxxxxxx [gummiallergi] samt 2016-xxxxxxx [kurvblomstallergi] og 2005-xxxxxxx [irritativt eksem]. Det er imidlertid ikke muligt at træffe fællesafgørelse for alle 3 sager, idet 2005-xxxxxxx er anmeldt i 2005. Vi har således truffet afgørelse vedrørende toksisk kontakteksem i sagsnr. 2005-xxxxxxx som vi henviser til.

Sådan har vi afgjort, at dit mén efter arbejdsskaden er på 65 %

Dit varige mén bliver fastsat ud fra en samlet vurdering af de gener og ulemper, som du har til daglig på grund af arbejdsskaden. Til det bruger vi vores vejledende méntabel, og i oversigten herunder kan du se, hvilke punkter i méntabellen vores vurdering er baseret på:

...

Efter tabellens punkt G.1.6.2. vurderes eksem udbredt til større dele af kroppen, ved svært håndeksem samt svært eksem med kronisk aktivitet på størstedelen af kroppen, til 65 %.

Efter tabellens punkt G.1.3. vurderes allergi over for udbredt forekommende stoffer, for eksempel nikkel, krom, formaldehyd, gummitilsætningsstoffer og latex, til 5 %. Vi har fastsat dit varige mén efter et skøn med udgangspunkt i den vejledende méntabel.

Sygdommens følger fremgår ikke direkte af tabellen, men kan sammenlignes med ovenstående punkt.

Ifølge speciallægeerklæring fra B udfærdiget efter undersøgelse 21. marts 2023, har du sviende og brændende eksem i ansigtet, på håndrygge, skinneben og nu også i hårbund. Eksemet fremtræder akut, veiskuløst og erythematøst.

Eksemet er konstant til stede, med sommerforværring. Eksemet er værst i sommerhalvåret pga. luftbåren allergi overfor kurvblomster. Eksemet beskrives karakteristisk for starten af kurvblomst-sæsonen, det bliver forventeligt værre i løbet af sommeren. Udfordringen er dog, at der nu er blomstrende kurvblomster allevegne også om vinteren.

Speciallægen beskriver endvidere, at gummikemikalieallergien er blevet et tiltagende problem. I forbindelse med eksempelvis kikkertundersøgelse af luftveje i december 2023, blev opblussen af ansigtseksem grundlagt. Ligesom der beskrives, at du efter blodtryksmåling hver 14. dag, får eksem hvor manchetten og slangen har haft kontakt med huden. I vinters voldsom reaktion ved rengøring af smudsmåtte i hjemmet. Lymfedrænagesystem til arm giver også eksem.

Du er hæmmet i privatlivet af konstante hensyn til at undgå kurvblomst og gummikemikalier. Du oplever opblussen i hudlidelsen under indkøb og ved ophold i lokaler. Allergien umuliggør mange af hverdagens gøremål og sociale aktiviteter.

Vi vurderer, at dine gener svarer til punktet i tabellen, fordi du har sviende og brændende eksem i ansigtet, på håndrygge, skinneben og hårbund. Eksemet fremtræder akut, veskuløst og erythematøst. Eksemet er værst i sommerhalvåret på grund af kurvblomstallergien, men du har også gener efter gummikemikalie allergi, hvor du får eksem efter blodtryksmåling hver 14. dag.

Efter en samlet skønsmæssig vurdering af dine gener, har vi fastsat dit samlede varige mén til 65 %.

Da du tidligere har fået udbetalt godtgørelse for gummikemikalie allergi efter punkt G.1.3., kan du ikke tildeles denne godtgørelse på ny. Samtidig allergi overfor flere stoffer adderes ikke."

Dagen efter indgav A replik i retssagen om gummiallergi, hvor hun forhøjede sagens værdi med henvisning til, at denne på baggrund af afgørelsen fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring og det forventede udfald af en afgørelse om erhvervsevnetab er betydeligt højere end hidtil skønnet. Sagens værdi blev af A opgjort til 2.629.413,50 kr. svarende til halvdelen af den samlede forøgelse af méngodtgørelsen på 60 % og et erhvervsevnetab på 45 % svarende til halvdelen af den forventede erhvervsevnetabserstatning.

Den 28. juni 2023 genoptog Arbejdsmarkedets Erhvervssikring sagen, idet der var lavet en fejl i vurderingen af méngodtgørelsen, som herefter blev forhøjet med 5 %, således at det samlede mén udgjorde 70 %.

Ved afgørelse af 8. august 2023 fastsatte Arbejdsmarkedets Erhvervssikring As erhvervsevnetab til 90 %. Af afgørelsen fremgår bl.a.:

"Sådan har vi vurderet dit tab af erhvervsevne

Ankestyrelsen har ved afgørelse af den 9. december 2022 hjemvist vores afgørelse om tab af erhvervsevne. Hjemvisningen medfører, at vi skal træffe en ny afgørelse om tab af erhvervsevne. Ankestyrelsen har i afgørelsen lagt vægt på, at vi i afgørelse af 4. december 2018, hvor vi fastsatte dit tab af erhvervsevne til under 15 % kun inddrog arbejdsskadens følger for så vidt angår din kontaktallergi over for gummikemikalier.

Du har som en arbejdsskade også fået anerkendt irritativt eksem (sagsnummer 2005-xxxxxxx, tidligere sagsnummer xxxxx-xxxx/xx) og allergiske eksem over for kurvblomst. (sagsnummer 2016-xxxxxxx, tidligere sagsnummer xxxxxx-xxxx/xx).

Ankestyrelsen anførte, at vi burde have fastsat dit tab af erhvervsevne samlet i overensstemmelse med Ankestyrelsen principmeddelelse 24-13.

...

Denne afgørelse gælder også for din sag med sagsnummer 2005-xxxxxxx og 2016-xxxxxxx. Årsagen er, at der er tale om sygdomme opstået som følge af den samme erhvervsmæssige udsættelse, og at sygdommene er opstået i tidsmæssig nærhed med hinanden. Følgerne af alle sygdommene bidrager til din samlede funktionsnedsættelse.

...

Vi har i sagsnummer 2016-xxxxxxx og 2017-xxxxxxx tidligere fastsat dit varige mén til 70 % for eksem udbredt til større dele af kroppen, samt gener efter gummikemikalie allergi. Eksemet er værst i sommerhalvåret på grund af luftbåren allergi overfor kurvblomster

Du er hæmmet i privatlivet af konstante hensyn til at undgå kurvblomst og gummikemikalier. Du oplever opblussen i hudlidelsen under indkøb og ved ophold i lokaler. Allergien umuliggør mange af hverdagens gøremål og sociale aktiviteter.

Vi har i sagsnummer 2005-xxxxxxx tidligere vurderet, at arbejdsskaden ikke har medført et varigt mén på mindst 5 %. Vi lagde vægt på dine aktuelle eksemforandringer alt overvejende kunne henføres til allergisk kontakteksem.

Vi vurderer, at du på grund af dine gener ikke kan vende tilbage til dit arbejde som smørrebrødsjomfru. Vi vurderer samtidig, at du på trods af tidligere uddannelse og erfaring heller ikke vil kunne opnå samme indtjening som før arbejdsskaden på 300.000 kr. inden for andre arbejdsområder.

...”

Ved processkrift af 30. august 2023 hævdede A retssagen om allergi over for gummikemikalier med henvisning til de nye afgørelser om varigt mén og erhvervsevnetab. Samtidig opgjorde hun sagens værdi til 5.450.658 kr. svarende til halvdelen af den samlede opnåede godtgørelse og erstatning.

Ankestyrelsen blev af byretten meddelt frist for at komme med bemærkningerne til spørgsmålet om sagsomkostninger. Ankestyrelsen fremsatte i den forbindelse indsigelse mod den af A opgjorte sagsværdi. A korrigerede den 11. september 2023 sagsværdien til 4.705.436 kr.

Den 21. december 2023 traf byretten afgørelse om sagsomkostningerne. Af afgørelsen fremgår bl.a.:

”Ankestyrelsen har efter sagens forelæggelse for Retslægerådet ophævet sin afgørelse af 15. maj 2019 og hjemvist sagen til Arbejdsmarkedets Erhvervssikring med henblik på, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikring skulle træffe en fælles afgørelse for gummiallergi (denne sag), irritativ eksem og kurvblomstallergi.

Retten finder henset til sagens forløb og udfald sammenholdt med parternes påstande, at sagsanlæg har været nødvendigt, ligesom retten finder, at A må anses for den vindende part. A skal derfor tilkendes sagsomkostninger.

Spørgsmålet er herefter, hvilken værdi sagen har.

A har i replik af 22. juni 2023 og med henvisning til Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings afgørelse af 21. juni 2023 (varigt mén) korrigeret sagens værdi til 2.629.413,50 kr. Ankestyrelsen har ikke haft bemærkninger hertil.

A har i processkrift I af 30. august 2023 og med henvisning til Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings korrigerede afgørelse af 28. juni 2023 (varigt mén) og afgørelse af 8. august 2023 (erhvervsevnetab) korrigeret sagens værdi til 5.450.658 kr. A har hertil anført, at sagens værdi skønsmæssigt er fastsat til halvdelen af den opnåede godtgørelse og erstat-

ning, da mén godtgørelsen og erhvervsevnetabserstatningen både vedrører hendes allergi fremkaldt af gummiallergi (denne sag) og hendes eksem fremkaldt af kurvblomstallergi.

Ankestyrelsen har ved processkrift af 7. september 2023 gjort indsigelse mod, at sagens værdi opgøres som angivet i As processkrift I, og har anført blandt andet, at udgangspunktet for fastsættelsen af sagens værdi er den værdi, der er oplyst ved sagens anlæg, og at den forhøjede sagsværdi i øvrigt ikke er beregnet i overensstemmelse med retsafgiftslovens § 3.

A har ved meddelelse af 11. september 2023 korrigeret sagens værdi skønsmæssigt til 4.705.436 kr. og anført, at der herved ikke er taget højde for muligheden for kapitalisering.

Efter de foreliggende oplysninger, herunder indholdet af Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings afgørelser af henholdsvis 28. juni 2023 og 8. august 2023, finder retten det ikke godtgjort, at værdien af denne sag, der alene vedrører As allergi fremkaldt af gummiallergi, kan beregnes som halvdelen af den samlede opnåede godtgørelse og erstatning. Værdien fastsættes herefter skønsmæssigt til 2.629.413,50 kr., hvilken værdi Ankestyrelsen ikke tidligere har gjort indsigelse mod.

Sagsomkostningerne fastsættes til 90.000 kr., der dækker retsafgift med 2.000 kr. og advokatudgift med resten. Retten har herved lagt vægt på sagens værdi og As advokats arbejde med sagen, herunder at sagen har været forelagt for Retslægerådet. Beløb til dækning af advokatudgift indeholder moms, da det er oplyst, at A ikke er momsregistreret."

Sagsomkostningsafgørelsen blev kæret til landsretten, som den 14. februar 2024 stadfæstede byrettens afgørelse. I landsrettens kendelse hedder det bl.a.:

"Af de grunde, der er anført af byretten, tiltræder landsretten, at sagsanlægget har været nødvendigt, og at A er at anse for den vindende part, hvorfor hun skal tilkendes sagsomkostninger.

Sagens værdi bestemmes efter påstanden i stævningen, jf. retsafgiftslovens § 3, stk. 1. Udvides påstanden, omberegnes afgiften på grundlag af den udvidede påstand, jf. retsafgiftslovens § 3, stk. 5.

Ved sagens anlæg angav A sagens økonomiske værdi til 812.585 kr., mens hun ved replik af 22. juni 2023 udvidede sagens økonomiske værdi til 2.629.413,50 kr. Ankestyrelsen har først ved processkriftet af 7. september 2023 fremsat bemærkninger til sagens økonomiske værdi.

På denne baggrund tiltrædes det af de grunde, der er anført af byretten, at der ved fastsættelsen af sagsomkostningerne skal tages udgangspunkt i en økonomisk værdi på 2.629.413,50 kr.

Landsretten er enig i det, byretten i øvrigt har anført, og tiltræder, at sagsomkostningerne er fastsat som sket.”

Parternes synspunkter

Ankestyrelsen har anført navnlig, at Højesteret bør fastsætte sagsomkostningerne på baggrund af sagsværdien, som den blev opgjort ved sagens anlæg.

Formålet med anvendelsen af sagens værdi til brug for udmålingen af sagsomkostninger er at skabe forudsigelighed, så parterne kan balancere hensynet til få varetaget sagen på bedst mulig vis og kunne forudsige omkostningsrisikoen herved. Højesteret har i en række afgørelser anført, at hovedreglen for fastsættelsen af sagens værdi ved udmåling af sagsomkostninger er den ved sagens anlæg oplyste og skønnede værdi, og som der er betalt retsafgift af.

Ved sagens anlæg fastsatte A uden forbehold for senere ændringer sagsværdien til 812.585 kr. Beløbet var et skøn baseret på 10 % godtgørelse for varigt mén og 15 % erstatning for tab af erhvervsevne. Beløbet modsvarede den påstand, som blev nedlagt i stævningen.

Påstanden blev ikke ændret ved forhøjelsen af sagens værdi, og den forhøjede sagsværdi afspejler ikke sagens reelle værdi.

Det bestrides, at nærværende sag har ændret As retsstilling væsentligt. Hendes gummiallergi, som er genstanden for denne sag, har ikke været årsagen til den væsentlige forhøjelse af hendes samlede godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne. Forhøjelsen er et resultat af retssagen vedrørende hendes kurvblomstallergi, hvor hun blev kompenseret for sine udgifter med 50.000 kr. i sagsomkostninger.

Det bestrides endvidere, at retssagens omfang, karakter og kompleksitet skulle berettige de tilkendte sagsomkostninger. Disse skal ikke kun fastsættes ud fra sagens værdi, men skønsmæssigt ud fra en vurdering af sagens omfang og karakter, samt rimeligt arbejde forbundet med processen. Selve retssagens forberedelse har bestået af indlevering af stævning og svarskrift samt en forelæggelse af sagen for Retslægerådet. Øvrige processkrifter har angået ændring af sagsværdien og bemærkninger til fastsættelsen af sagsomkostninger.

Dertil kommer, at hele sagen er behandlet ud fra en sagsværdi på 812.585 kr., hvorfor det ikke kan være rigtigt, at A på et tidspunkt, hvor hun mener, at hun

er ved at få medhold, skal kunne hæve sagens værdi med betydning for sagsomkostningerne for hele sagsforløbet.

Ankestyrelsen protesterede mod forhøjelsen af sagsværdien på det tidspunkt, hvor der var en naturlig anledning hertil, nemlig da sagen blev hævet, og byretten fastsatte en frist for bemærkninger til spørgsmålet om sagsomkostninger. Forud herfor var der ikke en naturlig grund til at reagere på forhøjelsen af sagsomkostningerne, da der ikke var fastsat en frist herfor, og idet forhøjelsen skete på et tidspunkt, hvor sagen fortsat afventede Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings behandling af spørgsmålet om erhvervsevnetab.

Der er ikke støtte i retspraksis for et princip om, at parterne af egen drift, før næste naturlige sagsbehandlingsskridt og hurtigere end 2 ½ måneder skal protestere over en forhøjelse af sagsværdien.

A har anført navnlig, at landsrettens sagsomkostningsafgørelse skal stadfæstes.

Der er for Højesteret enighed om, at hun skal anses for den vindende part og tilkendes sagsomkostninger, og hun har som følge af denne retssag og retssagen om kurvblomstallergi opnået yderligere godtgørelse og erstatning på ca. 11 mio. kr.

Da hun anlagde retssagen, anslog hun sagsværdien ud fra det skøn, som var muligt at foretage på daværende tidspunkt. Ankestyrelsen havde dengang ikke bemærkninger til den skønnede værdi, men forbeholdt sig ikke at være bundet heraf i en eventuel senere administrativ afgørelse.

Først ved Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings afgørelse af 21. juni 2023 blev det muligt at anslå sagens værdi mere nøjagtigt end hidtil, idet det blev klart, at hendes gener i sin helhed kunne tilskrives de arbejdsbetingede eksemplidelser, herunder for en del de gener, som er omfattet af denne sag. Derfor reviderede hun sagsværdien, hvilket Ankestyrelsen dengang ikke protesterede over. Ankestyrelsen protesterede først den 7. september 2023, efter sagen blev hævet.

Efter princippet i retsafgiftslovens § 3, stk. 4, påhvilede der hende en forpligtelse til – men også en ret til – løbende at tilpasse sagsværdien, efterhånden som sagen udviklede sig, og det blev muligt at foretage et mere nøjagtigt skøn end hidtil, således at sagsværdien til enhver tid afspejlede sagens faktiske værdi.

Byretten tilkendte sagsomkostninger på baggrund af en skønnet sagsværdi på ca. 2,6 mio. kr., hvilket landsretten tiltrådte. Ankestyrelsen har ikke tilvejebragt oplysninger, der giver anledning til at tilsidesætte dette skøn.

Sagens omfang, karakter og kompleksitet berettiger hende til det af landsretten tilkendte sagsomkostningsbeløb. Sagen udspringer af et større sagskompleks, hvis faktiske forhold strækker sig over mere end 25 år. Foruden spørgsmål af juridisk karakter, har sagen indebåret væsentlige spørgsmål af lægefaglig karakter. For byretten er der fremlagt 41 bilag, hvoraf hun har fremlagt 38, ligesom hun har forestået udarbejdelse af såvel spørgetema og ekstrakt til Retslægerådet som indhentelse af supplerende materiale til samme.

Højesterets begrundelse og resultat

Kæren angår fastsættelse af sagsomkostninger i en sag om størrelsen af As varige mén og erhvervsevnetab som følge af arbejdsbetinget eksem udløst af allergi over for gummikemikalier. Parterne er enige om, at A skal anses som den vindende part og skal tilkendes sagsomkostninger.

Ved fastsættelse af sagsomkostninger skal der i almindelighed tages udgangspunkt i sagens værdi, men der må samtidig tages hensyn til bl.a. sagens karakter og advokatarbejdets omfang.

Højesteret tiltræder af de grunde, som er anført af landsretten, at der ved udmålingen af sagsomkostningerne i den foreliggende sag er taget udgangspunkt i en skønsmæssigt opgjort sagsværdi på 2.629.413,50 kr.

Højesteret tiltræder endvidere af de grunde, som er anført af landsretten, at sagsomkostningerne til dækning af As advokatudgifter efter en samlet vurdering passende kan fastsættes til 88.000 kr.

Højesteret stadfæster herefter landsrettens kendelse.

THI BESTEMMES:

Landsrettens kendelse stadfæstes.

Ingen af parterne skal betale sagsomkostninger for Højesteret til den anden part eller til statskassen.